

DRIEJARENPLAN / JAARPLAN

SECTOR COMMISSIE BANKEN (SCB)

1 Inleiding

De coronacrisis heeft, net als in andere sectoren, zijn weerslag op de bankensector. De sector heeft veel last van de crisis / recessie, maar het is de verwachting dat niet het zwartste scenario werkelijkheid zal worden. De veerkracht van de Nederlandse economie, het juiste pakket aan maatregelen van de overheid en de maatregelen van banken en toezichthouders zullen het vertrouwen opwekken dat de financiële sector er redelijk doorheen komt en in staat is de reële sector te ondersteunen. Niettegenstaande dit vertrouwen zullen er wellicht toch impactvolle maatregelen genomen worden in zowel de banken- als de accountancy-sector.

De SCB wil met dit driejarenplan inzicht geven in de activiteiten die zij op korte en middellange termijn wil uitvoeren. Dit plan volgt uit de visie die de SCB ontwikkeld heeft op de bankensector. Door middel van deze visie komt de SCB tot strategische en beleidsmatige keuzes. Bij het formuleren van de visie en benoemen van thema's is uitgegaan van een aantal door de NBA gehanteerde leidende principes¹. De visie wordt concreet gemaakt door het benoemen van thema's en de wijze waarop de SCB hier strategisch, beleidsmatig en operationeel mee om gaat.

2 Doel

Het doel van dit driejarenplan is het op basis van trends- en ontwikkelingen in de sector banken thema's te selecteren die vanuit accountantsperspectief relevant zijn om daar met audit- en adviesactiviteiten op in te spelen. Door toegevoegde waarde te leveren en maatschappelijk relevant te zijn kan een bijdrage geleverd worden aan het herstel van vertrouwen van maatschappelijke groeperingen in de accountancysector.

3 Leidende principes

De leidende principes voor de ontwikkeling van de beroepsgroep op lange termijn zijn:

- Naar een maatschappelijke basis van legitimatie: de beroepsgroep versterkt dan wel herwint zijn positie als vertrouwenspersoon die betrouwbaarheid toevoegt aan informatie, door de **maatschappelijke dialoog** daarover te voeren met alle betrokkenen.
- Naar een **waardering van de diversiteit** in de beroepsgroep: vanuit gedeelde waarden en identiteit ziet de beroepsgroep het juist als een kracht dat men op verschillende manieren waarde kan toevoegen. Diversiteit wordt als cruciaal beschouwd voor een toekomstbestendige beroepsgroep.
- Van isolatie naar **samenwerking**: de beroepsgroep is – zowel op collectief niveau als in individuele gevallen – beter in staat waarde toe te voegen door samenwerking dan vanuit geïsoleerde functies.
- Van periodiek terugkijken naar **continu en vooruitkijken**: betrouwbaarheid toevoegen aan schattingen over continuïteit en andere toekomstaspecten wordt niet op periodieke, maar op continue basis ontsloten.

¹ Zie het inspiratiedocument: Een beroep met toekomst eerste verkenning visie accountancy december 2016

- Van passief, naar **proactief en innovatief**: de beroepsgroep en de afzonderlijke ondernemers gaan actief op zoek naar nieuwe maatschappelijke en klantwaarde-proposities
- Van individueel oordeel naar **collectieve stem**: de beroepsgroep kan en durft ook collectief (of in deelcollectieven) maatschappelijke discussies te voeren.
- Van financiële risico's naar **bedrijfsrisico's**. Wat ook vergt dat de betrouwbaarheid van **niet-financiële informatie** breder wordt geadresseerd.

4 NBA-visietraject

Het NBA-bestuur vroeg de SCB mee te doen in het traject van visiebepaling en opstellen van een agenda voor de toekomst. Dit naar aanleiding van het verschijnen eind 2016 van het visiedocument “Een beroep met toekomst: eerste verkenning visie accountancy”. Dit document vormde het startpunt voor een veel breder proces binnen de beroepsgroep, uitmondend in een visiedocument “NBA-bestuursvisie op beroep en beroepsorganisatie” (maart 2018) en een meerjarenplan “Vernieuwingsagenda accountantsberoep”(april 2018). Visie en plannen vormen de basis voor de bepaling en inrichting van de governance, waarbij gestreefd wordt naar de oprichting van faculties en communities om de beroepsuitoefening en –ontwikkeling optimaal en flexibel te kunnen ondersteunen. De SCB is uitgenodigd vanuit haar sector/expertise een bijdrage te leveren aan de vernieuwingsagenda².

5 Visie SCB

Banken zijn organisaties van openbaar belang (OOB's). Dat betekent dat ze een wezenlijke functie vervullen in de maatschappij en een centrale positie innemen in het financieel economisch systeem. Deze categorie ondernemingen geniet publiek vertrouwen maar tegelijkertijd kan dat onder druk komen te staan als men niet of onvoldoende transparant is in de informatievoorziening. De accountant kan als controleur van informatie hier een zeer relevante rol vervullen door er op toe te zien dat de verantwoorde informatie relevant en betrouwbaar is.

De visie van de SCB is gericht op de rol van externe accountant en interne accountant / auditor als assurance providers. In het vervullen van die rol zullen de externe accountant en interne accountant / auditor zoveel als mogelijk samenwerken en samenwerking zoeken met enerzijds de accountant in business en anderzijds de stakeholders

De visie van de SCB kan als volgt worden weergegeven:

Assurance provider ...

De SCB richt zich op de rol van de externe accountant en interne accountant / auditor als assurance providers werkzaam voor of bij banken. In die rol werken de externe accountant en de interne accountant / auditor samen en zoeken actief de samenwerking met de accountant in business. Om haar rol van assurance provider goed in te vullen, maatschappelijk relevant te zijn en te blijven en toegevoegde waarde te leveren voert zij een continue dialoog met haar stakeholders.

Hoge kwaliteitseisen...

De SCB stelt aan het uitbrengen van vaktechnische en andere uitingen hoge eisen aan zowel de kwaliteit van producten van banken (assurance-objecten³ als bestuursverslagen, jaarrekeningen en andere verantwoordingen) als aan de kwaliteit van assurance producten (zoals controleverklaringen, assurance rapporten en accountantsverslagen).

² Beide documenten staan op de website van de NBA.

³ Onder het assurance object wordt verstaan het object van onderzoek en de informatie omtrent het object van onderzoek

Maatschappelijke relevantie ...

De SCB signaleert op basis van uitgevoerde werkzaamheden en dialoog met stakeholders (toezichthouders, brancheorganisaties) thema's of onderwerpen die in de sector banken spelen, die maatschappelijke impact hebben, die risicovol zijn of kunnen worden en die raakvlakken hebben met de accountancy en informatiebehoeften van stakeholders.

Het assurance object wordt hier breder opgevat dan alleen financiële (verantwoordings)informatie. Het omvat bijvoorbeeld ook niet-financiële informatie, systemen en processen en gedrag. Ook wordt ingespeeld op ontwikkelingen in maatschappelijke verslaglegging (bv over lange termijn waardecreatie en duurzaamheid) en integrated reporting.

5.1 Rol stakeholders

De SCB voert al jaren intensief overleg met stakeholders zoals toezichthouders (AFM, DNB) en brancheorganisatie (NVB). De contacten zijn nodig om gevoel te houden met trends en ontwikkelingen in de sector en met wat er concreet leeft aan onderwerpen, thema's en knelpunten bij de stakeholders. Nieuwe thema's worden gesignaleerd en besproken en zo nodig wordt daar actie op ondernomen. Naast het bespreken van vaktechnische onderwerpen is het doel van de overleggen te komen tot informatie-uitwisseling over nieuwe ontwikkelingen, knelpunten in bv wet- en regelgeving, nieuwe wettelijke eisen e.d. De kracht zit vaak in het samenspel (tripartiete overleg) van betrokken partijen zodat verwachtingen beter op elkaar afgestemd kunnen worden met begrip voor elkaars positie.

Internationale oriëntatie

Door de voortgaande ontwikkelingen in wet- en regelgeving van de EU voor de financiële sector en de grotere rol die de internationale toezichthouders (ECB/SSM, ESMA, EIOPA) krijgen, zal ook de SCB aansluiting zoeken bij deze ontwikkelingen. Dit doet ze door te participeren in Accountancy Europe (Banks Working Party) en door de overleggen met DNB/EBA/ECB (toezichthouder bankenunie via Joint Supervisory Teams). Maar ook door interpretaties van regels in de praktijk van internationaal toezicht (o.a. Q&A's) zullen ervaringen worden opgedaan.

5.2 Strategie

De strategie van de SCB is gericht op het tijdig inspelen op strategische ontwikkelingen⁴ in de sector Banken met behulp van de nieuwste (controle)technieken die de accountant ter beschikking staan. Om dit waar te kunnen maken zal de SCB veel aandacht moeten besteden aan de wijze waarop accountants maatschappelijk relevant kunnen zijn en blijven en de wijze waarop ze toegevoegde waarde kunnen blijven leveren. Duidelijk is wel dat duurzaamheid, technologie (digitalisering, Artificial Intelligence), Anti Money Laundering (AML) en big data en data analytics de komende jaren een cruciale rol gaan spelen in zowel de sector banken als de accountancy sector. In de accountancy sector gaat het om het verder ontwikkelen en implementeren van moderne controletechnieken die gebaseerd zijn op data-analyse en AI toepassingen.

Korte schets ontwikkelingen in de bankensector

De ontwikkelingen in de bankensector volgen elkaar zeer snel op. Bij de NVB⁵ staande volgende speerpunten in het beleidsprogramma:

⁴ En de concretisering daarvan in plannen en beleid bij individuele banken.

⁵ Zie NVB <https://www.nvb.nl/media/3071/nvb-beleidsprogramma-2020.pdf>

- **duurzaamheid**; banken financieren vanuit een missie waarin duurzaamheid belangrijk is. Banken zijn facilitator en aanjager van een CO2-neutrale samenleving en een circulaire economie;
- **digitale banken**: Banken willen innovatief inspelen op de klantbehoeften in digitale en mobiele dienstverlening. De toegevoegde waarde is die van een betrouwbare partij voor de omgang met gegevens en technologie
- **Consumenten en ondernemers**: Banken willen de financiële weerbaarheid van consumenten vergroten en opkomen voor de belangen van de klant. Ze willen ondernemers helpen bij het realiseren van hun ambities;
- **Veiligheid**: Banken willen veilige banken zijn die bijdragen aan een fysiek en digitaal veilige samenleving. In het financieel systeem zullen ze als poortwachter meehelpen aan minder (financiële) criminaliteit

Belangrijke zorgpunten bij de banken zijn de coronacrisis en de lage rente. Op de banken wordt een groot beroep gedaan om de crisis te helpen bestrijden. Begin juni zijn circa 174.000 consumenten en bedrijven geholpen (uitstel van aflossingen, verstrekken van leningen e.a.) waarmee een bedrag van circa euro 13 miljard is gemoeid. De ECB probeert met aanvullende opkoopprogramma's (ca. euro 1350 mrd.) nieuw impulsen te geven aan herstel van de zwaar getroffen economieën in de lidstaten. Ondanks deze monetaire impulsen staat het rentebeleid van de ECB⁶ al enige tijd onder druk. De extreem lage rente is voor het traditionele verdienmodel van banken problematisch. Want banken durven de rente op spaargeld niet te hard te verlagen en zeker niet onder de nul, terwijl de rente op bankkrediet wel omlaag gaat

Internationaal werkt de NVB nauw samen met de European Banking Federation. Thema's die internationaal spelen zijn: Basel III/IV, Depositogarantiestelsel, Europees Resolutiemechanisme (SRM), Financial Transaction Tax, Herstel en Resolutieplannen en de IFRS-en.

Op het gebied van banktoezicht heeft een verschuiving plaatsgevonden. Door de oprichting van de Bankenunie is het toezicht van de circa 130 grootste Europese banken bij de ECB (SSM) gekomen. Inmiddels zijn al de nodige ervaringen opgedaan met het internationaal toezicht. Ook zijn in de loop der jaren, mede als gevolg van de kredietcrisis, veel EU-regels (Verordeningen en Richtlijnen) bijgekomen die onder andere voorschriften bevatten voor de aard en omvang van de door banken aan te houden buffers. Deze nieuwe regels vergroten de financiële stabiliteit en vergroten het vertrouwen in de sector. Maar ook het Basel Comité komt regelmatig met publicaties die nieuwe regels bevatten. Hiernaast worden ook nieuwe of gewijzigde verslaggevingsregels (IFRS) ingevoerd die een internationaal karakter hebben. De verschuiving van nationaal naar internationaal betekent dat steeds meer via internationale gremia invloed uitgeoefend moet worden op de totstandkoming van deze regels.

5.3 Beleid

Het beleid van de NBA is gericht op het bevorderen van de beroepsontwikkeling en –uitoefening, het maatschappelijk relevant zijn, kwaliteit van accountantswerkzaamheden, een juist gedrag, een open cultuur en een integere beroepsuitoefening. De afgelopen jaren heeft de implementatie van de maatregelen uit het rapport in het publiek belang centraal gestaan. Maar ook diverse andere projecten (beroepseed, cultuurmeting en normering, rol en scope, lerend vermogen, project kwaliteit e.a.) zijn toen gestart en voor een deel nog lopende. In 2018 is de Vernieuwingsagenda gepresenteerd en staat, samen met de Veranderagenda, centraal in het beleid van de NBA⁷.

⁶ het opkoopprogramma is inmiddels afgebouwd.

⁷ Zie hiervoor de NBA website <https://www.nba.nl/projecten/vernieuwingsagenda/>

Hierbij komen nog de aanbevelingen van MCA en CTA die nieuwe impulsen moeten geven aan het kwaliteitsbeleid bij de NBA en de kantoren.

De SCB bevordert de kwaliteit van werkzaamheden door informatie aan haar doelgroep te verstrekken via nieuwsbrieven, de NBA-website, het uitbrengen van vaktechnische uitingen (Handreikingen en alerts), overleg met brancheorganisatie NVB en toezichthouders (AFM en DNB) en door het organiseren van seminars, rondetafels of andere evenementen (of door een bijdrage te leveren aan dit soort evenementen die door andere partijen georganiseerd worden). In de relatie met DNB kunnen de accountantsdagen genoemd worden waarbij zowel DNB als SCB-leden inbreng hebben in het programma, waarbij rapportages, control en controle centraal staan.

5.4 Operationeel

Op basis van de visie en de strategische en beleidsmatige uitgangspunten kunnen operationele thema's benoemd worden die richtinggevend zijn voor de werkzaamheden van de SCB. De thema's worden afgeleid van brede onderwerpen als governance, verslaglegging, risicomanagement (bv conduct risk), wet- en regelgeving, cultuur en gedrag, bedrijfsmodellen, strategie en beleid en hebben raakvlakken met het werkgebied van de accountant als assurance provider.

De thema's worden ook in verband gebracht met de vijf thema's zoals uiteengezet in het NBA visiedocument:

- A. Maatschappelijke relevantie
- B. Onomstreden kwaliteit
- C. Vernieuwende kracht
- D. Lerend beroep
- E. Sterk merk

Bij de thema's of onderwerpen kunnen vanuit het perspectief van de SCB de volgende vragen worden gesteld:

Wat betekent het thema / onderwerp voor:

- De control omgeving, risicoanalyse en verantwoording (consequenties voor de auditor)
- De opleiding / kennis / permanente educatie (kennisverwerving via seminar, congres, opleiding)
- Maatschappelijke relevantie en communicatie naar stakeholders (discussienota, artikel, overleg, PML)

Bezien moet worden of producten in coproductie met stakeholders gemaakt kunnen worden.

Opgemerkt wordt dat de geselecteerde thema's meerdere jaren zijn uitwerking kunnen hebben en dat daar dan living documents bij horen.

6. Jaarplan

Voor de bankensector zijn de volgende thema's geselecteerd:

nr	Thema / onderwerp	
1	Toekomstgerichtheid, Fintech ontwikkelingen en beveiliging (impact op bedrijfsmodellen, innovatie en beveiligingsbeleid)	
2	Naleving Wwft: Rol accountant als poortwachter in naleving Wwft (bv in samenwerkingsverbanden)	
3	Duurzaamheid (commitment van banken aan Klimaatakkoord)	

4	Big data en data-analytics (nieuwe toepassingen, producten en diensten)	
5	Corporate governance code (herzien versie uitgebracht met lange termijn waardecreatie). Uitwisselen ervaringen met bestuurders en opstellen brochure)	
6	Digitalisering in de sector (nieuwe IT platformen, legacy problematiek, cybersecurity)	
7	Betalingsverkeer (PSD 2 Richtlijn, privacy, systemen, andere betaaldienstverleners)	
8	IFRS 9 (Coronacrisis, evaluatie goede werking, wijze van auditen)	
9	Basel III/IV (ervaringen, evaluaties en bijstellingen)	
10	Handreiking 1145: Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij banken	
11	Controleverklaringen en assurance-rapporten (nagaan veranderingen zoals bv het gaan toepassen van COS 720 in de digitale verklaring)	
12	DNB/ECB thema's (in overleggen de gemeenschappelijke thema's bespreken zoals naleving wet- en regelgeving, en risico's (bv conduct risico ⁸))	
13	Nieuwe controlestandaard 540 (consequenties voor de audit)	

Vanuit de NBA/accountancysector

- Afstemmen Vernieuwingsagenda/Veranderagenda NBA met meerjarenplan SCB.
- Toepassen moderne controletechnieken op basis van data-analyse toepassingen (zie Handreiking data-analyse))
- Toepassen nieuwe of gewijzigde controlestandaarden (met name Standaarden 540 en 720)
- Actualiseren voorbeeld controleverklaringen en assurance rapporten

In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van thema's, aspecten voor en producten van de accountant in zijn rol als brede assurance provider. Onderscheid wordt gemaakt in thema's die gevolgd worden (en mogelijk later tot actie leiden) en thema's die in 2020 tot actie en zo mogelijk tot een product leiden. Voor elk thema/onderwerp worden twee leden aangewezen die als trekken functioneren.

⁸ Betreft gedragsrisico's in de financiële sector als gevolg van fraude, corruptie of andere overtredingen.

Bijlage 1:

Overzicht van thema's, aspecten voor en producten van de accountant in zijn rol van brede assurance provider

nr	Thema of onderwerp	Relevante aspecten voor de accountant	product	wie	2019	2020	2021
	banken						
1	Toekomstbestendigheid Fintech ontwikkelingen en beveiliging	- innovaties en nieuwe toepassingen (blockch) - aanpassen verdienmodel - outsourcing	Volgen, indien nodig actie (bv beveiliging van gegevens en data)	DH VW	x	x	x
2	Naleving Wwft	- Rol accountant als poortwachter in naleving Wwft	Samenwerking zoeken	RA RKL	x	x	
3	Duurzaamheid	- Commitment aan Klimaatakkoord - Producten en diensten	Bijdrage leveren aan normontwikkeling ten behoeve van assurance	GB MW RKL	x	x	x
4	Big data en data analytics	- Nieuwe technieken en mogelijkheden voor zowel de bank als de accountant	Volgen, indien nodig actie, bv vaktechnisch artikel	RKL MW	x	x	x
5	Nieuwe corporate governance code	- besturen en beheersen: In control verklaring - Verantwoording over Waardecreatie - Samenwerking IA en EA	Uitwisselen ervaringen met stakeholders en opstellen brochure	MW BH	x		
6	Digitalisering	- IT ontwikkeling /beheersing - controletechnieken - Cybersecurity (kennis opdoen)	Volgen, indien nodig actie	PA BH	x	x	x
7	Betalingsverkeer	- PSD 2 Richtlijn - Beschikbaarheid van data versus privacy	Volgen, indien nodig actie	PN LP	x	x	
8	IFRS 9	- Coronacrisis - audit aanpak (COS 540)	- halfjaarcijfers - Artikel over audit aanpak	RK NP VW	x	x	
9	Basel III/IV	- gevolgen kapitaalpositie - Audit aanpak	Volgen, indien nodig actie	RKL RA MW	x	x	
10	Handreiking 1145:	- actualiseren en Onderhoud (onderzoek vermogensscheiding)	Aangepaste Handreiking	DH AH	x		
11	Controleverklaringen assurance rapporten	- Aanpassen indien nodig (bv COS 720) - Digitale verklaring	Aanpassen verklaringen waaronder de digitale verklaring	PN AH	x		
12	DNB / ECB thema's	- uitkomsten bespreken/ Evalueren - Inventarisatie toezicht beleid ECB/DNB - Consequenties voor audit	Relevantie voor de audit nagaan. Organiseren Accountantsmiddag met DNB	RK VW	x	x	x
13	Nieuw controlestandaard 540	- Consequenties voor de audit	Artikel over accenten en verschillen	RK RA VW	x		

Rene Koekkoek (RK), Rogier van Adrichem (RA), Paul Nijssen (PN), Dirk Willem Huizinga (DH), Michael van der Weide (MW), Vincent Wanders (VW), Birgitta Herngreen (BH), Aad den hertog (AH), Rudi Kleijwegt (RKL), Gijs Borghouts (GB), Niels Paping (NP).
NBA commissiebegeleiding: Pauline van der Hoff (PH) en Rob Schouten (RS).

Bijlage 2: Samenstelling SCB per 1 juni 2020

naam	Werkzaam bij	ledengroep	opmerking
Rene Koekkoek (vz)	EY	LOA	
Birgitta Herngreen (vice vz)	KPMG	LOA	
Rogier van Adrichem	PWC	LOA	
Paul Nijssen	EY	LOA	
Dirk Willem Huizinga	Volksbank (IAD)	LIO	
Michael van der Weide	ABN AMRO (IAD)	LIO	
Vacature Linda Post	ING Bank (IAD)	LIO	1
Vincent Wanders	Compliant & More BV	LAIB	2
Aad den Hertog	Deloitte	LOA	
Rudi Kleijwegt	Rabobank (IAD)	LIO	
Gijs Borghouts	Royal Bank of Scotland Chief Auditor, Risk & Finance	LIO	
Niels Paping	KPMG	LOA	
vacature			3
Pauline van der Hoff	NBA ondersteuning		
Rob Schouten	NBA ondersteuning		

- 1) Linda Post is uitgetreden per 1 maart 2020
- 2) Vincent Wanders is de linking pin tussen de commissies SCB en SAM enerzijds en Accountancy Europe (CMU (Capital Markets Union)/BWP (Banks Working Party en Task Force Brexit) anderzijds
- 3) Vacature vanwege splitsing SBB in SCB en SAM
- 4) aandachtspunt is de diversiteitsregel van het bestuur: 30 % vrouwen in de commissies

